

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quo tractatur de Ministro Sacramento Pœnitentiæ. Item de Sacramentis
Extrema Unctionis, & Ordinis

Bosco, Jean a

Lovanii, 1672

Concl. V. In ordinandis requiritur probitas morum, & sufficientia literarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73429)

89.
Ætas requi-
sita ad Epi-
scopatum
ex cap. 7.
de Elect.

Audivimus ætatem requisitam ad Subdiaconatum, Diaconatum, & Presbyteratum; restat ætas necessaria ad Episcopatum, quæ est 30. annus completus, argumento cap. *Cum in cunctis*, 7. de Electione, quod est Alex. 3. in Conc. Lateranensi, & sic habet: *Cum in cunctis Sacris Ordinibus & Ecclesiasticis ministeriis, sint ætatis maturitas, gravitas morum, & literarum scientia inquirenda: multo fortius in Episcopo hæc oportet inquiri, qui ad curam aliorum positus, in se ipso debet ostendere, qualiter altis in domo Dei oporteat conversari.* Eproprie ne quod de quibusdam pro necessitate temporis factum est, trabatur à posteris in exemplum: præsentem decreto statumus, ut nullus in Episcopatum eligatur, nisi qui jam trigessimum annum ætatis exegerit, & de legitimo matrimonio sit natus, qui etiam viri & scientia commendabilis demonstratur.

Ubi Gloss. verb. *Exegerit*: sic ait: *Sed videtur, quod sufficiat, si iam inchoaverit, ff. de M. & ho. Ad Republicanam. Sed aliud in secularibus dignitatibus ibi, & aliud in spiritalibus. Et potest dici, quod est speciale in Episcopo. Unde in aliis inferioribus dignitatibus sufficit attingere annum legitimum, ut infra dicitur ibi: Nisi qui jam 25. annum ætatis attingent: sed ille qui eligitur in Episcopatum, debet esse 30. annorum, in Authent. de San. Epi. §. Clericos, coll. 9. & 67. dist. Quicumque.*

& Concil.
Trident.

Constitutionem Conc. Later. confirmavit Concilium Trident. sess. 7. de Reformatione c. 1. his verbis: *Ad Cathedralium Ecclesiarum regimen nullus, nisi ex legitimo matrimonio natus, & ætate maturæ, gravitate morum, literarumque scientiæ, iuxta Constitutionem Alexandri III. quæ incipit: Cum in cunctis, in Concilio Later. promulgatam, prædictus assumatur.*

90.
An incur-
reret sus-
pensionem,
qui ante
legitimam
ætatem or-
dinaretur.

Sed nunquid, interrogat quispiam, incurreret suspensionem, qui ante hanc ætatem susciperet Episcopalem Ordinem? Respondeo; imprimis manet inhabilitas ad exercitium, & per consequens, juxta prædicta de alijs Ordinibus, peccaret ministrando Sacramentum Confirmationis, vel Ordinis; quia qui prohibet suscipere Episcopatum ante annum 30. etiam videtur prohibere exercitium Episcopatus ante eundem annum.

Secundò; non videtur incurrere suspensionem propriè dictam, quia Pius I. I. solum loquitur de Ordinibus Sacris, ut patet ex verbis suprâ relatis. Jam autem Episcopatus, tamquam speciali notâ dignus propter excellentiam, non venit nomine Ordinis Sacri, præsertim in pœnalibus. Unde tametsi peccaret ministrando, non tamen incurreret irregularitatem, ut patet ex dictis.

91.
Ætas com-
putanda à
die Nativita-
tis, non
Conceptionis.
Covar.
Mandof.

Illud pro coronide addiderim; ætatem non à die conceptionis, sed à die natiuitatis computandam esse. Ita Covar. de Spons. p. 2. c. 8. §. 2. n. 3. Mandof. de Minori ætate c. 1. n. 25. Sanchez in Præcept. decal. to. 1. lib. 4. c. 35. n. 4. Bonac. de Suspens. in particulari disp. 3.

q. 1. p. 1. n. 6. Sill. in Selectis Canon. c. 14. n. 8. ubi etiam refert fuisse decretum sub die 4. Decembris 1627. ætatem incipere à die natiuitatis, non à die Baptismi.

Sed quid si filius ex secto matris utero sit editus? Responderi Mandof. suprâ censeri ex tunc natum, & ideo ex tunc computandam ejus ætatem.

Præterea citat Sanchez suprâ Gloss. Reg. 17. Cancellariæ & Stortiam Oddo tract. de Resol. in integr. p. 1. q. 2. art. 7. n. 48. pro sententia, quæ docet, in favorabilibus ætatem computandam à die conceptionis, secus in odiosis.

Sed obstat generalis usus ubique receptus, qui computat ætatem sive in favorabilibus, sive in odiosis, à die natiuitatis. Et merito; quia dies conceptionis nimis incertus est, & solo testimonio mulierum probari potest, quod testimonium in hac materia parvam metetur fidem, cum sapientissime errare possint, existimantes se concepisse, ubi reverè non conceperint. At vero dies natiuitatis non potest non esse certa.

Sed ad alia pergamus. Neque enim sufficit ætas sola, ut quis licetè initiatur, præsertim majoribus Ordinibus, verùm & aliæ qualitates requiruntur, atque imprimis probitas morum, deinde literatura, denique congrua sustentatio. De duobus prioribus erit

CONCLUSIO V.

In ordinandis requiritur probitas morum, & sufficientia literarum.

Prima pars sufficientissimè in antiquis canonibus & canonibus inculcatur; & optatè naturalis docet, ut qui alijs præterea ac dignitate, etiam bonis exemplis præstant. Unde per probitatem morum, seu honestatè vitæ, non intelligitur hic generalis honestas, sed status gratiæ, qui requiritur ad omnia Sacramenta vivorum; sed externa quædam morum honestas, scilicet sobrietas, castitas, & de quibus agitur toto tit. de Vita & honestate Clericorum.

His autem juribus, & alijs antiquis canonibus omissis, Conc. Trident. sess. 23. de reformatione c. 4. sic statuit: *Primò Tonsuram non suscipiant, nisi de quibus probabilis conjectura non sit, esse non facti iudicii fugiendi fraude, sed ut Deo gloriæ cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse.*

Au autem sit peccatum mortale, suscipere Tonsuram, aut minores Ordines, solum intentione declinandi jurisdictionem horum sacrorum, disputant DD. & non conveniunt, his assentiantibus, illis negantibus, de videre poterit Disp. 3. hujus operis Sect. 3. Conclus. 5. n. 45.

Tantum hic adverto, Barbolam in Collectaneis sess. 23. c. 4. n. 7. perperam citare Andri-

res pro una & altera sententia; nam quos deberet citare pro affirmativa, citat pro negativa, & e converso, quos deberet citare pro negativa, citat pro affirmativa. Spero quod in aliis citationibus sic magis accuratus, alioquin parva eis fides foret adhibenda.

95. Ordinandis quibus instructi esse debeant ex Trident.

Quantum ad minores Ordines; Trident. ibidem c. 5. in principio: Ad minores, inquit, Ordines promovendi, bonum a Parocho, & a magistro schola, in qua educantur, testimonium habeant. Testimonium, inquam, non solum de doctrina seu literis, sed etiam de moribus.

Et actum subiungit de majoribus Ordinibus: Hi vero, qui ad singulos maiores erunt assumendi, per mensem ante ordinationem Episcopum adeant, qui Parocho aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, ut nominibus, ac desiderio eorum, qui volent promoveri publice in Ecclesia propositis, de ipsorum ordinandorum natalibus, aetate, moribus, & vita a fide dignis diligenter inquireat, & literas testimoniales, ipsam inquisitionem factam continentem, ad ipsum Episcopum quamprimum transmittat. Quod puto non esse in usu quantum ad publicam propositionem in Ecclesia.

Rursum eadem sess. c. 12. Sciant Episcopi non singulos in ea aetate constitutos, debere ad hos Ordines assumi, sed dignos dumtaxat, & quorum probata vita senectus sit. Idemque singulatim de Subdiaconis & Diaconis urget cap. 13. quod sic incipit: Subdiaconi & Diaconi ordinari habentes bonum testimonium & in minoribus Ordinibus iam probati, ac literis & iis qua ad Ordinem exercendum pertinent instructi. Qui sperent Deo Auxilio se conivere posse; Ecclesiis, quibus adscribentur, inservant, scientes, maxime decere, si saltem diebus dominicis & solemnibus, cum altari ministraverint, sacramentum Communionem perciperent.

96. Quod sit illud bonum testimonium, quod oportet Subdiaconos & Diaconos habere.

Et amabo, quod illud bonum testimonium? Respondeo ex Apostolo 1. Timoth. 3. v. 8. & 9. Diaconos similiter (oportet esse) pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lacrum sectantes, habentes mysterium fidei in conscientia pura.

Et de eodem bono testimonio loquitur eadem sess. c. 14. in principio, ubi de Presbyteris in particulari dicit: Qui pie & fideliter in ministeriis ante alios (id est, in ministeriis precedentium Ordinum) se gesserint & ad Presbyteratus Ordinem assumuntur, bonum habeant testimonium, & hi sint, qui non modo in Diaconatu ad minus annum integrum, nisi ob Ecclesie utilitatem, ac necessitatem aliud Episcopo videretur, ministraverint; sed etiam ad populum docendum ea, quae scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ad ministranda sacramenta, diligenti examine precedente, idonei comprobantur, atque ita pietate ac castis moribus conspicui, ut praclarum bonorum operum exemplum, & vita onera ab eis possint expectari.

97. Majori eruditione indiget Presbyter.

In quibus verbis etiam sufficienter litterarum, de qua loquitur secunda pars Conclus. meminit Conc. ibi: Sed etiam ad populum do-

endum &c. Majori itaque eruditione indiget Presbyter, quam Diaconus & Subdiaconus; quia hi, ut patet ex cap. 13. supra allegato, tantum debent esse instructi ijs, quae ad Ordinem exercendum pertinent; ille autem debet esse idoneus ad docendum populum ea, quae scire omnibus necessarium est ad salutem, & potens ministrare Baptismum, Eucharistiam & Extremam Unctionem. Immo & Penitentiam, si ordinatur seu destinatur ad curam animarum, vel ad Confessiones audiendas.

byer quidam Diaconus & Subdiaconus;

Unde & inter Presbyteros differentia est quoad hoc punctum: nam majori eruditione indigent, qui ordinantur ad curam animarum vel destinantur ad Confessiones audiendas, seu qui post Sacerdotium ad haec munera assumuntur, quam simplices Sacerdotes, qui non student nisi reconciliationi populi cum Deo per Sacrificium Missae. Et ideo isti diligentiori examine comprobandi sunt, ut docet praescriptis Ecclesiae, & statuit Trident. ibidem cap. 15. dicens: Nullum, etiam Regularem, posse Confessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium, aut ab Episcopo per examen; si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneis iudicetur.

& inter Presbyteros differentia est quoad hoc punctum:

Si dixeris; etiam simplex Sacerdos potest absolvere poenitentem in periculo mortis. Respondet casus est rarissimus, & ideo non videtur necessarium, propter illum solum neminem ordinari, qui non sciat necessaria ad huiusmodi Sacramenti administrationem.

58. An simplex Sacerdos debeat scire ea quae sunt necessaria ad Absolutionem.

Hinc etiam simplex Sacerdos nullum facit scrupulum, nec faciendus est, tamen non addiscat ea, quae sunt necessaria, praesertim ad exactam administrationem; seu absolutionem peccatorum mortalium. Alioquin cum possit passim absolvere a venialibus & mortalibus aliis confessis, quidni debeat addiscere ea, quae sunt necessaria ad talem absolutionem, id est, materiam & formam? Plane convenit ea scire.

Sed & initiandi prima tonsura debent esse literati, ut patet ex Bonifacio VIII. cap. Nullus Episcopus, 4. de Temp. Ord. in 6. ibi: Nullus Episcopus vel quisvis alius infanti (nisi forte Religionem intraret) seu illiterato... Clericalem presumat conferre tonsuram.

99. Etiam isti initiandi r. Tonsura debent esse literati.

Quid autem scire debeant explicat Conc. Trident. supra cap. 4. dicens: Prima tonsura non initiatur, qui fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere & scribere nesciant. Circa quod movetur dubium; an sit necessarium scire legere, & scribere latine; an vero sufficiat, si sciant scribere & legere in propria lingua vulgari, v. g. Belgica, Hispanica, Francica &c.

Quid debeant scire legere & scribere

Quod sit necessarium scire legere & scribere latine, probatur; quia illiterati dicuntur in jure, qui tantum sciunt legere vulgariter; atque illiterati non possunt ad primam tonsuram promoveri, juxta Bonifac. supra; ergo &c. Major constat ex cap. illiteratos, 1. dist. 36.

100. An debeant scire legere & scribere latine pro baturo quod sit.

K k k k 3 Illi.

illiteratos aut aliquâ parte corporis viciatos, vel imminutos, nullus præsumat ad Clericatus Ordinem promovere, quia literis carens sacris, non potest esse aptus officii. Ita Gelasius Papa in Epist. ad Episcopos per Lucaniam. c. 18. & 19.

Ubi Gloss. verb. *Illiteratos*; scilicet penitus. Sufficit tamen mediocris scientia: ut extra de Elect. Cùm nobis olim: non enim requiritur in Clerico summa perfectio. Ergo secundum Gloss. requiritur saltem mediocris scientia; at mediocrem scientiam non videtur habere, qui tantum scit vulgariter legere.

Unde, quod bene notandum est, in præfato jure non dicitur illiteratus, qui simpliciter caret litteris, id est, nescit litteras, sed qui caret litteris sacris ibi: *Quia literis carens sacris, non potest esse aptus officii.* Ergo intelligit de litteris, in quibus sunt scripta sacra ministeria; hæc autem sunt literæ latinæ.

101.
Alia probatio ex c. 7. de Elect.

Pro eadem sententia facit cap. *Cùm in cunctis* de Elect. ibi: *Cùm in cunctis Ecclesiarum ministeriis literarum scientia sit necessaria.* Non videtur autem credendum, Conc. Generale ibi de scientia literarum vulgarij agere: sed de peritia vel intelligentia literarum sacrarum, quibus in ministerijs Ecclesiasticis utimur.

Confirmatur ex Navarro.

Confirmatur ex Navarro, qui cap. *Si quando*, de Rescript. Except. 13. in fine videtur dicere, eandem scientiam sufficere ad primam Tonsuram, & ad simplex beneficium: sed ad hoc videtur ad minus requiri, ut sciat beneficiarius legere latinè, cùm beneficium ipsum obliget ad statim recitandum Horas, quas recitare non potest, qui nescit legere latinè.

Atque idem Auctor eadem Except. multos congerit Iurisperitos pro hac opinione, & conatur ostendere ex alijs iuribus, eam omnino esse consentaneam juri antiquo scripto. Iuri tamen non scripto (inquit n. 8.) sive consuetudini & praxi, tam antiquæ, quàm novæ, tam Urbis, quàm orbis videtur obviare.

102.
Praxis videtur probare oppositum.

Et pro ea facit primò, quòd ubique gentium Christianorum Pontifices insigniunt primam Tonsuram, scientes aliquantum legere & scribere: & eisdem primam Tonsuram insignitis, conferunt Sacrodotia sive beneficia saltem simplicia; neque audivi umquam, aliquam talem collationem fuisse judicatam invalidam, eo solo, quòd is, cui fuit collatum, nesciret latinè vel græcè, modò sciret legere.

Aliter probatur.

Secundò nervosè facit, quòd negari non potest, eum, qui scit legere, scire literas, & appellari posse literatum aliquarum literarum scientiâ: & consequenter non esse illiteratum, cùm negativa illa, *Non*, totam affirmativam sequentem destruat, & contrarium ejus ponat, juxta Glossam singularem cap. *Cum dilectus*, de Consuet. Et consequenter si aliquo modo est literatus, non potest dici nullatenus literatus, nec consequenter non literatus sive illiteratus, cùm ei æquipollet.

Tertiò facit, quòd præfatum Conc. Trident. ad primam Tonsuram non requirit, nisi ut sciat legere, & scribere, & fidei rudimenta.

Quartò denique, quòd cùm plurimi in lege rint beneficia, nescientes græcè neque latinè, nullis tamen audimus injunctum esse à Confessariis suis, ut ob hanc lolam causam ea dimitterent; quòd tamen injungendum erat, si collationes eis factæ, non valuisent per cap. 1. de Reg. Juris in 6.

Ob quæ arbitror dicendum; quòd etiam in materia beneficiorum dicendus est literatus, qui scit legere, præsertim si sit scribere, de consuetudine & praxi antiqua; & jure novo scripto Sacrosancti Concilii Tridentini, hæc jure antiquo scripto contrarium videatur verum. Hucusque Navarro.

Quem sequitur Sanchez cap. 1. de Ord. dicit 45. n. 11. ubi etiam respondet adductis in contrarium; hæc solum probare, illum esse omnino illiteratum, & idiotam ad Ordines sacros per quos ordinati deputantur ad sacra ministeria; alias cùm ea probent, requiri intelligentiam linguæ latinæ, hæc requiretur ad primam Tonsuram, quòd est contra Tridentinum dicto cap. 4. Quòd maxime verum est, cùm per primam Tonsuram nulli ministerio divino deputatur ordinatus, sed sit introductio quædam ad Clericatum. Ita Sanchez.

Et ad illud ex Navarro respondet, aliud esse quòd requiritur, ut beneficium collatio valida sit ad id enim eadem scientia fat est, quæ ad primam Tonsuram requiritur, ut probat Navar. dicta Except. 13. & aliud, quòd requiritur, ut licitè fiat collatio; ad id enim amplius requiritur, ut probat Navar. in Missellaneis de Cognitione. Missell. 97. nempe ut sciat recitare.

Sed contra primam responsum facit cap. *Illiteratos*, loquitur de promotione ad Ordinem Clericatus, qui est prima Tonsura. Licet per hanc non statim deputetur ad sacra ministeria, tamen disponitur ad illa. Et aliunde potuit Ecclesia requirere etiam intelligentiam linguæ latinæ, neque ex aliquo jure antiquo probatur oppositum.

Quantum ad Tridentinum, dicto cap. 4. non contrariatur, quia bene stant simul, quòd nemo debeat initiari, qui nesciat legere & scribere, & quòd nemo debeat initiari, qui non intelligat linguam latinam. Nisi ergo dixeris, hoc ipso quòd Tridentinum prohibet, initiari eum, qui nesciat legere & scribere, concessa potestatem initiandi eum, qui scit legere & scribere, nullam video contradictionem.

Atque ut id rectè diceretur, secundum Navarum supra n. 6. ubi relatis verbis Tridentini, statim subjungit: Per quòd sufficit novitas, & requiritur, ut primam Tonsuram initiatus, sciat legere, scribere, & fidei rudimenta. Equidem attentis solis illis verbis Concilii, potest aliquis respondere, Legere, intelligendum esse,

Sect. 4. De Subjecto Ordinationis. Concl. 5. 631

non sicut pſitaci legunt seu recitant aliqua verba; sed cum intellectu.

Card. Alex. Audi, quæſo, Cardinalem Alexandrinum in cap. fin. de Ætat. & qual. in hæc verba loquentem: Dico, quod præmissa procedunt, intelligendo quod literaliter loquitur cum intellectu: ita quod potest intelligere scripturas: sed si ex consuetudine loqueretur: non tamen sciret intelligere, ut de quibusdam dicitur comperitum: talis enim non potest dici literatus.

107. Interim Tridentinum cap. 11. ejusdem sess. satis videtur significare, se non requirere intelligentiam linguæ latinæ, dum ait: *Minores Ordines iis, qui saltem latinam linguam intelligant, per temporum intervallum, nisi aliud Episcopo expedire magis videretur, conferantur.* Ubi cum requirit intelligentiam linguæ latinæ ad minores Ordines, non videtur eandem requirere ad primam Tonsuram. Sicut enim majorem, literaturam requirit pro majoribus Ordinibus, & amplio rem pro Presbyteratu, quàm Diaconatu & Subdiaconatu; ita planè credibile fit, majorem requisivisse ad minores Ordines, tamquam perfectiores, quàm ad primam Tonsuram.

Pontificale Rom. Cæterum in Pontificali Romano tit. de Clerico faciendo, ita scriptum reperio: *Incepto Psalmo Pontifex cum forficibus incidit uncinque extremitates capillarum in quatuor locis; videlicet in fronte, in occipio, & ad utramque autem, deinde in medio capitis aliquot crines capillarum, & in bacile deponit; & quilibet cum tondetur, dicit: Dominus pars hereditatis meæ & calcis meæ: tu es, qui restitues hereditatem meam mihi.*

108. Ergò videtur supponere Pontificale, quod initiandus sciat legere, aut saltem recitare ista verba latina, quidquid sit de scriptione, de qua docet Sell. in Select. Canonic. rub. 5. n. 6. (ut refert Barbosa in Collect. Sess. 23. c. 4. n. 5.) sufficere quod characteres formare sciat, quamvis scribere perfectè nesciat, attestans ita decidisse sacram Congregat. Episc. & Regul. sub die 13. Octob. 1593. An characteres Latinos, an vulgares, non exprimit.

Judicium Auditoris. Ut autem ego dicam, quod sentio; cum in hoc decreto Tridentini non exprimat, in qua lingua scire debeat legere & scribere, ideo videtur intelligendum de vulgari seu materna; alioquin sicuti expressit linguam latinam loquens de minoribus Ordinibus, eam itidem & hic expressisset; cum ergo non expresserit, quod tamen commodè facere potuisset, signum manifestum est, non voluisse tonsurandos ad eam obligare; argumento cap. 57. de Reg. Juris in 6. *Contra eum, qui legem dicere potuit apertius, est interpretatio, faciendâ.* Et cap. 30. eodem: *In obscuris minimum est sequendum.* Atque pro hac sententia, præter Sanchez & Navar. citantur à Barbosa supra n. 6. Azor Instit. mor. p. 2. lib. 6. c. 6. quæst. 2. & Campan. in Diversi. juris Canonic. rubr. 5. c. 2.

Qualiter autem peccet Episcopus, conferens illiteratis primam Tonsuram, satis patet ex cap. fin. de Temp. Ord. in 6. ibi. *Qui verò contra fecerit (ut in eo, in quo peccaverit, puniatur) per unum annum à collatione Clericalis Tonsuræ demeratur, si non se suspensum.* Loquitur, ut patet ex ante dictis, de Episcopo, qui contulit Tonsuram Clericalem infanti seu illiterato, imponens ei pœnam suspensionis per unum annum à collatione Tonsuræ, quæ pœna satis gravis videtur.

Interim cum nupſiam jus positivum talem collationem irritet, quod factum fuerit, quàmvis illicitè, robòris tamen firmitatem obtinebit.

Nec invenitur aliqua pœna imposita sic Tonsurato, nisi fortè in Constitutione Sixti 5. contra malè promotos, de qua supra, ubi eam diximus reductam ad terminos juris communis, Const. Pii 2. & Concilii Trident. Immo nec præceptum, saltem obligans sub mortali; quia Trident. magis videtur alloqui Episcopum tonsurantem, quàm laicum tonsurandum, & Episcopo magis incumbit procurare, ut observentur Constitutiones Ecclesiæ in collatione Ordinum, & primæ Tonsuræ, quæ ad Ordines disponit, quàm ordinando vel tonsurando.

Et ideo Bonifacius supra cap. fin. Episcopum punit, & non tonsuratum, satis per hoc significans, Episcopum gravius peccasse.

Similiter cap. *Illiteratos*, supra allegatum ex dist. 36. Episcopo directè præcipit, uti etiam cap. fin. mox citatum; quàmvis videatur illud præceptum etiam indirectè afficere ipsum tonsurandum.

Et quidem, si tonsurandus careat perfectò usu rationis, non potest peccare mortaliter, ut supra contra Sanchez annotavimus. Sin autem foret provectæ ætatis, habens plenum usum rationis, sufficientem ad peccatum mortale; tunc quæstio posset esse, an si mortaliter peccet Episcopus, conferens Tonsuram illiterato, ipse etiam illiteratus peccet mortaliter, eam accipiendo.

Sanè non video, quare Episcopus non posset peccare mortaliter, & illiteratus tantum venialiter; quippe respectu Episcopi, cui ex officio incumbit conferre Tonsuram, juxta leges ab Ecclesia præscriptas, posset esse materia gravis; tametsi respectu tonsurandi; cui ex officio illa obligatio non incumbit, solum foret materia levis. Quod autem sit materia gravis respectu Episcopi, videtur colligi, ut dixi supra, ex gravitate pœnæ impositæ per Bonifacium 8. cap. fin. de Temp. Ord.

Deinde ex Constit. Sixti 5. incipiente: *Sanctum & salutare.* 91. apud Cherubinum, ubi gravissimè punit Episcopum, non observantem ætatem, à Tridentino decretam primæ Tonsuræ, id est, Episcopum, qui non legitime insigniverit Clericali characterè; immo peccatum ipsum sibi reservat. Cum ergo Trident. non assignet aliam ætatem, quàm scientiam lectionis & scrip-

109. Qualiter peccet contra fecerit illiteratis Tonsuram ex cap. fin. de Temp. Ord.

110. An sic tonsuratus incurrit aliquam pœnam aut peccet mortaliter

111. An Episcopus possit peccare mortaliter & non tondendus.

Videtur Episcopus peccare mortaliter.

& scriptiois, seu literaturam, videtur illa materia satis gravis pro peccato mortali, saltem iudicio illius Pontificis.

112. Objectio.

Dices; in eadem Constitutione etiam referatur peccatum Clericorum malè insignitorum seu ordinatorum, iisque gravissimæ pœnæ decernuntur; ergo etiam respectu eorum erit materia gravis, sufficiens pro peccato mortali.

Solvitur.

Respondeo; non satis mihi constare, quos Sixtus intelligat per Clericos malè insignitos seu ordinatorum; nam imponendo pœnas dicit, se inhære vestigiis Pii secundi, qui solum punit malè ordinatorum Ordinibus sacris.

Quidquid sit de mente illius Pontificis, cum ejus Constitutio sit reducta, ut jam non semel dixi, ad terminos juris communis, Const. Pij II. & Conc. Trident. & neque jus commune neque Constit. Pij II. neque Concil. Trident. ulla pœnas imponat illiterato, suscipienti primam Tonfuram, sicuti jus commune imponit pœnam suspensionis Episcopo, conferenti primam Tonfuram illiterato; salvo meliori, dici posset, Episcopum graviter peccare conferendo illiterato primam Tonfuram, est illiteratus non peccet graviter suscipiendo; alioquin si æqualiter peccant, cur potius uni, quàm alteri imponitur pœna?

113.

Quid dicendum de Episcopo, qui conferit Tonfuram illi, qui fraude fugiendi iudicii secularis eam suscipit.

Et idem fortè dici potest de Episcopo, conferente primam Tonfuram illi, de quo est probabilis conjectura, secularis iudicii fugiendi fraude, hoc genus vitæ elegisse; videlicet peccare mortaliter, licet ille, qui suscipit eam fraude, solum peccet venialiter.

Dico, Fortè, quia Episcopo illi nulla usquam imponitur pœna, ex qua posset colligi gravitas materiæ, sicuti in præcedenti casu. Interim certum videtur; majorem fieri injuriam Ecclesiæ ab Episcopo, qui, ut supra dixi, ex officio suo tenetur conferre Tonfuram secundum leges Ecclesiæ, & procurare bonum Ecclesiæ, quàm à suscipiente; & ideo ille posset peccare mortaliter, hic autem solum venialiter; prout etiam puto, hunc solum peccare venialiter cum Sanchez de Matr. lib. 7. disp. 31. n. 17. Regio de Sacram. disp. 20. n. 105. Villalobos Sum. p. 1. tract. 11. diff. 14. n. 2. & Alijs; quamvis non desint graves Auctores, qui doceant, eum etiam peccare mortaliter; quia ipsi iudicant materiam gravem, quod nos iudicamus materiam levem; quis meliùs iudicet relinquo prudentioribus & doctioribus examinandum.

Sanchez. Regius. Villalobos.

114.

Quæ literaturam requiritur ad minores Ordines.

Interea procedo ad minores Ordines, ad quos, ut supra vidimus, majorem requirit Concilium Tridentinum literaturam, quàm ad primam Tonfuram, dicens eadem sess. c. 11. Minores Ordines iis, qui saltem Latinam linguam intelligant, per temporum interstitia, nisi aliud Episcopo expedire magis videretur conferantur. Et infra. Ut in eis cum aetate, vita meritis & doctrina maior accrescat. Ac post pauca: Nemo iis ini-

tur, quem non scientia spes maioribus Ordinibus dignum ostendat. In quo intelligitur, ut sciant rationem ministerij, ad quod assumuntur, & quæ ad illud spectant.

Et quàmvis aliqui hoc dictum Concilij exponant sic, ut non solum quoad interstitia, sed etiam quoad peritiam linguæ Latinæ rem sub arbitrio Episcopi relinquant; attamen ex contextu capitis, & communiori intelligentia ac usu ipso, determinatè hæc peritia requiritur, & arbitrium Episcopi ad sola interstitia referri. Ita Navarr. supra n. 6. quem sequitur Sanchez cap. 1. de Ord. dub. 45. n. 14. & alij.

Cæterum Rodr. to. 1. qq. Regul. q. 24. a. 7. docet, in Religiosis non requiri tantam scientiam ad Ordines suscipiendos, quantum requiritur in Clericis secularibus. Nam, inquit, Clericos illiteratos omnino repellendos esse ab Ordinibus suscipiendis, jura prædicta statuerunt id autem de Religiosis nunquam sanxerunt.

Ratio est: quia Religiosi, regulariter loquendo, non ordinantur ad curam animarum habendam; & quàmvis ad eandem curam incris intendant, adhuc non requiritur in eis tanta scientia: quia semper manet in illis spes de comparanda sibi scientia, & cognitione necessaria ad suum ministerium peragendum; et quòd vivat semper in Cœnobijs, in quibus vigent aut literarum studia, aut semper sint plures viri literati, à quibus edoceri possunt.

Ex quibus, dicit Henriquez lib. 10. de Sacramento Ord. c. 16. in fine, allegans Alphonso lib. 1. de Irreg. c. 31. n. 5. & 20. & alios licitum esse Episcopis Sacris initiare Religiosos bene legentes & cantantes, etiam in lingua Latina deficientes.

Circa quod nota: non esse opus, ut Religiosus sciat omnes difficultates ad Sacramentum Ordinis pertinentes; sed tantum quod quædam intelligat necessaria & essentialia, quæ communiter scire solent Sacerdotes celebrantes; licet quòd septem sint Ecclesiæ Sacramenta, quòd conferant gratiam, & quòd in Sacramento Altaris continetur realiter & substantialiter corpus Christi facta consecratione, & quòd materia est panis & vinum & forma verba consecrata. Hucusque Rodriguez.

Et prosequitur dicens: Hanc Conclusionem explicatam docuit olim quædam Glossa celebrata in cap. Legi. 36. q. 1. verb. Infratru. ubi agens de requisitis ad sacros Ordines, sic ait: Sufficit Monacho, quòd tantum bonus sit, licet sit illiteratus vel irregularis, quæ duo nocent Clerico promovendo.

Quæ nimirum Glossa à nemine, quem ego viderim, fuit unquam reprobatà; immo ab omnibus suscepta, præsertim à Silvestro verb. Clericus. 2. n. 1. Angelo ibi n. 2. Philippo Franco & Dominico in cap. Nullus de Temp. Ord. in 6. Et doctissimus Soto in 4. dist. 25. art. 2. eam veritatem luculenter agnovit, sic dicens: Quando

Quando Religiosi, qui curam animarum non habent, ordinantur, non requiritur scientia, quam ut mysterium Sacramenti intelligant.

117. Non requiritur exactam scientiam probatur ex c. 4 de Temp. Ord. in 6. Nec his contentus Rodriguez, subjungit: hæc conclusio evidenter colligitur & deducitur ex decretali Clement. 4. cap. Nullus, de Temp. Ord. in 6. atque adeo mirari non desino quoties audio aliquorum Dominorum Episcoporum rigidam examinationem cum Religiosis ordinandis; cum Concilium Tridentinum non imperet prædictis Episcopis necessitatem examinandi Religiosos per se, aut per seculares. Sed sufficit quod Episcopis constet per literas testimoniales Prælatorum Regularium, esse prædictos Religiosos ordinandos examinatos per suos Prælatos. Et qui sic ordinantur, non promoventur sine diligenti Episcopi examine, ut Conc. Trident. statuit. Cur enim magis debet credere Episcopus seculari examinatori, quam Prælo Regulari, testificanti de scientia ordinandi?

Occurrit objectioni. Nec supradictis obstat nunc decretum Concilii Trident. statuens, quod nemo ad Presbyteratus Ordinem admittatur, nisi sit sufficienter instructus ad docendum populum ea, quæ scire omnibus necessarium est, & ad administranda Sacramenta diligenti examine precedenti idoneus comprobetur. Nam huic decreto respondetur; contrarium esse in usu inter doctos & religiosi timorata conscientia, qui tantam sufficientiam non petunt in Presbytero ordinando. Hactenus Rodriguez.

118. Qui ibidem sibi objicit Concilium Braccarense c. 20. ordinans, quod tales debeant esse idonei ad Confessiones laicorum audiendas; & respondet; Concilium non loqui de simplicibus Presbyteris, sed de Presbyteris, qui ordinantur ad titulum alicujus beneficii curati, ut constat ex annotationibus positis in initio dicti Concilii.

119. Sed ego nihil de audiendis Confessionibus, reperio vel in cap. 20. aliàs 38. vel in annotationibus apud Binium to. 2. Conciliorum. Subscribo verba c. Item placuit ut ex laico ad gradum Sacerdotii ante nemo veniat, nisi prius anno integro in officio Lectoris vel Subdiaconi (alia editio habet: In officio Lectorum vel Diaconatus) disciplinam Ecclesiasticam discat, & sic per singulos gradus, prædictus (aliàs, eruditus) ad Sacerdotium veniat. Nam satis reprehensibile est, ut qui necdum didicit, iam docere præsumat, dum & antiquis hoc Patrum institutionibus interdictum sit.

Perperam quoque hic Auctor citat decretalem Clement. 4. loco Bonif. VIII. Neque in cap. illo Nullus, agitur de Ordinibus, sed dumtaxat de prima Tonsura; non videtur autem esse consequens, ut si infanti, qui intrat Religionem, sive offertur Religioni, liceat conferre primam Tonsuram, etiam liceat Religioso illiterato conferre minores vel majores Ordines.

In hoc autem verbum ejus verum est, scilicet sufficere, quod Episcopis constet per literas testimoniales Prælatorum Regularium, esse prædictos Religiosos ordinandos examinatos per suos Prælatos. Unde à pluribus Episcopis id practicatur; & ab omnibus sine scrupulo posset praticari; immo, si vigerent antiqua privilegia, deberet praticari; quando sunt Mendicantes, vel alii, qui gaudent privilegiis Mendicantium.

Pater ex privilegio, concessio Prælati Ord. Min. ab Alex. 4. Bulla: *Conveni ut sacer.* 11. apud Rodrig. ibi: *Ut liceat vobis ordinandos Fratres ejusdem Ordinis, quibuscumque malueritis Catholicis Pontificibus, communionem & gratiam prædictæ Sedis habentibus, præsentare, ipsiq; Pontificibus, præsentatis à vobis Fratribus, sine qualibet examinatione per eosdem Pontifices faciendæ, & absque omni promissione & obligatione ipsorum ordinandorum Fratrum ad Ordines promovere, vobis & Ordini vestro auctoritate præsentium indulgemus.*

Omitto alios Pontifices, Eug. 4. Sixtum 4. Paulum 3. qui idem concesserunt: Eugenius Monachis sancti Benedicti Congreg. Italiae, Sixtus Ord. FF. Prædic. Paulus Societati Jesu: sed quia ante Concilium Trident. quod revocat privilegia lesli. 23. cap. 12. in fine, ibi: *Regulares quoque nec in minori aetate, nec sine diligenti Episcopi examine ordinentur, privilegiis quibuscumque quoad hoc penitus exclusis; hinc parum vel nihil illa privilegia ab Episcopis curantur.*

Cur ergo, inquis, ordinandi ex Societate Jesu non examinantur; sicut alii Religiosi? Respondent Aliqui; propter privilegium, ipsis concessum à Gregor. 13. post Conc. Trident. de quo egimus Sect. præced. Concl. 7. in quo putant non communicare cæteros Religiosos; verè, an falsò, colligere poteris ex dictis loco citato.

Sed hæc responsio non satisfacit Arriaga, qui disp. 57. n. 50. in fine ita scribit: Putat Valquez disp. 246. n. 57. per privilegium Gregorii 13. esse exemptos Societatis nostræ Religiosos ab hoc examine: hoc tamen non videtur solidè dictum; nam in Bulla, quâ Gregor. privilegium nobis concessit, incipitque: *Pium & utile, expressè ponit ea, de quibus non possumus ab Episcopo examinari, scilicet de cantu, de ceremoniis, de natalibus &c. de doctrinâ autem examine nullum penitus verbum facit.* Unde in hoc puncto ferè ubique examinatur nostri. Hæc ille.

Quidquid sit de praxi, quam PP. Societatis meliùs norunt, quam ego; dico, privilegium Gregorii aliquod verbum facere de doctrinæ examine; nam postquam expressè posuit cantum, & ceremonias, etiam expressè ponit, *idoneitatem, & alia in aliis requisita.* Vide verba textûs Sect. præced. Concl. 7. Quis autem non videat sub *idoneitate, & aliis in aliis requisita,* comprehendi posse & debere doctrinam, & examen doctrinæ?

119. Mendicantes ex privilegiis Alex. 17. & aliorum Pontificum debent ordinari sine prævio examine.

Sed hæc privilegia revocata sunt per Trident.

127. Cur Clerici Societatis Jesu non examinentur?

Arriaga putat non sufficere privilegium Greg. XIII. contra Valquez

122. Sententiam Rodr. supra relatum docent Portel, Diana & Villalobos.

De cetero sententiam Rodriguez, supra relatum, docent Portel verb. Ordines sacri n. 6. Item Diana part. 2. tract. 2. Miscel. resol. 31. dicens, eam esse tutam in praxi, & Alii plures, quos citat, & sequitur Villalobos Sum. part. 1. tract. 21. diff. 34 n. 5. extendens eam, propter paritatem rationis, ad Cantores, Canonicos, & beneficiarios Ecclesiarum Cathedralium, quando sunt homines virtuosi, & vocat eam valde certam & usitatam.

123. Contrariam tenet Ledesma.

Quidquid in contrarium sentiat Petrus Ledesma Sum. to. 1. tract. de Sacramento Ord. c. 7. conclus. 4. apud Dianam supra, dicens: Non mihi videtur licitum, quod Episcopus initiet majoribus Ordinibus Religiosum, qui bene legit & bene cantat, quamvis non noverit ea, quae concernunt latinam, & reliqua.

& probat ex Trident.

Hoc dico contra aliquos modernos Theologos, qui non docent veritatem. Nam Conc. Trident. ponit magnum rigorem in eo, quod concernit scientiam & notitiam, & particulariter in eo, quod spectat ad intelligentiam latinam, & sic non mihi videtur licitum.

Probatio ex ratione.

Deinde; quia ille tam parvam habens scientiam & adeo limitatam notitiam, non potest ullo modo bene ministrare & debite in suis Ordinibus, ergo non est licitum ordinare talem Religiosum; nec enim quia Religiosus est, ideo debet scire minus, quam reliqui; sed potius ministrare in suis Ordinibus, quam alii. Haec ille. Ad quae pater responso ex dictis, & ideo pergo ad alia, ac

124. Examen litteraturae competit Episcopo qui ordinaturus est, testimonium autem probitatis Episcopo proprio, ex Trident.

Noto; quod ait Trident. sup. c. 12. Regulares quoque nec in minori aetate, nec sine diligenti Episcopi examine ordinentur, intelligendum esse de examine solius litteraturae, faciendo ab Episcopo, qui Ordines collaturus est, est alienus: solius, inquam, litteraturae; nam testimonium de probitate vitae, exigitur à proprio Episcopo vel Praelato, ut colligitur ex eodem Concilio eadem sess. cap. 8. ibi: *Vnusquisque à proprio Episcopo ordinetur, quod si quis ab alio promoveri petat, nullatenus id ei permittatur, nisi eius probitas & mores Ordinarii sui testimonio commendentur. Ordinarius autem Regularium exemptorum est Praelatus. Et ita observat consuetudo, quae est optima legum Interpres.*

125. Proprius Episcopus etiam potest examinare subditos, quos ad alium mittit. Trident.

Eo semper salvo, ut etiam proprius Episcopus vel Praelatus Regularis possit examinare de scientia suos subditos, quos ad alium Episcopum ordinandos mittit. Unde de proprio Episcopo sic scriptum habemus in Trident. sup. c. 3. *Episcopi per semetipsos Ordines conferant, quod si aegritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter, quam iam probatos & examinatos ad alium Episcopum ordinandos dimittant.*

Verum, de quo examine ibi Concilium loquatur, non satis constat ex textu; adeoque forte posset intelligi de examine probitatis & morum; nisi per ly *Probatos*, velis intelligere

examen morum per ly autem *Examinatos*, examen scientiae. Et tunc non solum possent, sed etiam deberent hujusmodi examen institueri.

Ut sit de obligatione, sufficit nobis, quod possit institueri examen; & quod, ut supra dicebat Rodriguez, tam pro Regularibus, quam pro secularibus ordinandis, possit Episcopus, collaturus Ordines, abque ullo scrupulo contraveniendi Conc. Trid. acquiescere in hac re, si velit, testimonio proprii Episcopi vel Praelati, qui concessit literas dimissorias.

Quod etiam docet Miranda in Manuali Praelatorum to. 1. q. 39. a. 2. Portel verb. Ord. sacri, in Addit. n. 1. & Villalobos Sum. tom. 1. tract. 11. diff. 14. n. 5. nisi forte aliunde constaret Episcopo collaturus Ordines de negligentia proprii Episcopi vel Praelati in hoc examine. Quae tamen negligentia praesumi non potest ex eo, quod subinde aliquis male respondeat, quando ab Episcopo, vel ejus examinatoribus interrogatur; id enim facillime potest contingere ex turbatione vel alia ratione, etiam maxime literatis.

His ita constitutis de probitate vitae & scientia, necessaria Praesbyteris, & alijs inferioribus Clericis; superest ut paucis explicemus, probitatem vitae, ac scientiam necessariam Episcopis, qui indubie, sicuti in altissima dignitate positi, ita altissimam debent habere probitatem morum ac scientiam.

Nihil est (Trident. auditis sess. 12. de Reformatione c. 1.) quod alios magis ad pietatem & Deum sum assidue instruat, quam eorum vita & conversatio, qui se divino ministerio dedicaverunt; cum enim à saeculo in altiore sublimi locum conspiciant, tamquam in speculum, reliqui oculos conspiciant, & imitentur, quod imitentur. Quapropter sunt omnino Clericos, in sortem Domini vocati, ut moresq; suos omnes componere, ut habitus, incessu, sermone alijsq; omnibus rebus suis, nisi qui moderatum ac religione plenum praeseferant, non delicta, quae in ipsis maxima essent, effugiant, ut non actiones cunctis afferant venerationem. Haec est praefatum Concilium de Clericis in communi.

Sicut autem inter Clericos elucet praesentis Episcopi, ita in eos praesentis reliqui oculos conjiciunt, ac proinde praesentis debent vitam moresq; suos componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone, alijsq; omnibus rebus, nil, nisi grave, moderatum, ac religione plenum praeseferant, oportet delicta, quae in ipsis maxima essent, oportet effugiant, sed cunctis afferant venerationem.

Oportet (inquit Apollolus 1. Timotheo v. 2.) Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxorem, sobrium, prudentem, ornatum, pacem, hospitalem, doctorem, non violentum, non perjurum, sed modestum, non litigiosum, non captivum, sed sua domini bene praepositum, suos habentem subditos cum omni castitate. Vbi Apollolus non loquitur

probitatem vitæ requirit, sed etiam doctrinam seu scientiam.

& Conc. Trident.

Quod probè intelligens Conc. Trident. supra c. 2. sic ait: Quicumque post hac ad Ecclesias Cathedrales erit assumendus, is non solum natalibus, aetate, moribus & vitâ, ac aliis, quæ à sacris canonibus requiruntur plenè sit præditus, verùm etiam in sacro Ordine antea saltem sex mensium spatio constitutus. . . . Scientiâ vero præter hæc huiusmodi polleat, ut muneris sibi inveniendi necessitati possit satisfacere: ideòq; antea in Vniuersitate Studiorum Magister sive Doctor, aut Licentiatus in sacra Theologia, vel iure Canonico merito sit promotus, aut publico alicuius Academiæ testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur. Quod si Regularis fuerit à Superioribus sua Religionis similem silentem habeat.

morum, & scientia. Sequitur 3. scilicet congrua sustentatio, pro qua instituitur

CONCLUSIO VI. Ad licitè recipiendos majores Ordines, requiritur titulus congruæ sustentationis.

Congruam sustentationem voco, sustentationem sine dedecore statûs sacri seu gradûs Ecclesiastici, id est sine mendicatione, aut fordido aliquo questu. Ita colligo ex Trident. sess. 21. de reform. c. 2. in principio: Cum non deceat (inquit) eos, qui diuino ministerio adscripti sunt, cum Ordinis dedecore mendicare, aut fordidum aliquem questum exercere.

131. Que sit hęc congrua sustentatio ex Trident.

129. Ad quem spectet has qualitates inquire, ex Trident.

Quæris à me, ad quem spectet has qualitates inquirere seu examinare? Respondeo verbis Trident. supra: Quorum rerum instructio, si eius notitia nulla aut recens in Curia fuerit, à Sedis Apostolicæ Legatis seu Nuntiis Provincialium, aut eius Ordinario, eòq; deficiente, à vicinioribus Ordinariis sumatur.

Que sit forma obseruanda in hoc examine, ex Trident.

Queris rursum, quæ sit forma obseruanda in hoc examine? Respondeo rursum verbis Concilii Trident. sess. 24. c. 1. de reform. Quoniam verò in somno de prædictis omnibus qualitatibus graui idoneoq; honorum & doctorem virorum testimonio, non uniformis ratio ubique ex nationum, populorum ac morum varietate potest adhiberi, mandat sancta Synodus, ut in Provinciali Synodo per Metropolitanum habenda, præscribatur quibusque locis & provinciis propria examinis, seu inquisitionis aut instructionis faciendæ forma. Sanctissimi Romani Pontificis arbitrio approbanda, quæ magis eisdem locis utilis atque oportuna esse videbitur &c.

130. Et Bulla 6. Greg. XIV.

Verum (inquit Gregorius 14. Bulla: Omnis Apostolica, 6. apud Cherubinum, § 4.) neque id hæcenus, nisi à paucissimis factum est, neque spes est, nisi longissimo temporis spatio, ut ab omnibus fiat, atque interim dum certa examinis sive inquisitionis ratio à Provincialibus Conciliis expectatur, perit uber ille fructus, qui ex tam utilibus Concilii Generalis decretis sperare posse videbatur &c.

Optimum est seruari receptam praxim.

Hinc ibidem præfatus Pontifex § 5. designat personas, quibus committenda erit instructio & examen extra Curiam Romanam. Et § 6. quibus in Curia Romana. Deinde § 7. formam instructionis & examinis præscribit, & § 8. sequentibus alia plura disponit circa hanc rem, quæ ibi videri possunt, quia nimis longum foret ea hic referre, & fortè sine fructu, quia non inuenio apud Cherubinum publicationem istius Bullæ.

Optimum sanè est, in omnibus prædictis diligentis seu inquisitionibus seruari receptam praxim & consuetudinem loci, in quo aliquis est initiandus primâ Tonsurâ, promovendus ad minores vel majores Ordines, aut certè Episcopus consecrandus. Hæc sufficiant de duabus prioribus qualitatibus, scilicet probitate

& S. Hieronymi.

Audi Hieronymum de septem Ordinibus Ecclesiæ c. 5. (& referatur dist. 93. cap. Dicom, 23. §. Nunc autem Mendicant infelix Clericus in plateis & civili (aliàs, servili) operi mancipatus, publicam à quolibet deposcit alimoniam (aliàs, elemosinam) Et quidem ex eo despicitur canonicis sacerdotule officium, dum misericordia à soluto, iuste putatur ad hanc ignominiam devinisse.

132. Quis censetur exercere fordidum questum, ut negotiationibus, ut contractibus usurariis, simoniaciis, & similibus, de quibus loquitur Gelasius Papa in Epist. ad Episcopos per Licetianam c. 17. (& referatur dist. 88. cap. Consequens, 2.) ibi: Consequens est, ut illa quoque, quæ de Picens partibus nuper ad nos missa relatio nunciavit, non prætereunda putaremus: id est, plurimos Clericorum negotiationibus inhonestis & lucra turpibus imminere (aliàs, inhiare) nullo pudore cernentes Evangelicam lectionem, quæ ipse dominus negotiatores è templo verberatos flagellis asseritur expulisse; nec Apostoli verba recolentes, quibus ait: Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, Psalmistam quoque David sordidi dissimulantes aures cantantem: Quoniam non cognovi negotiationes, introibo in potentias Domini. Proinde huiusmodi ab indignis post hæc questibus non erunt abstinentium, & ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio vel cupiditate cessandum: aut in quocumque gradu sint positi, mox à Clericalibus officiis abstimere cogantur: quoniam domus Dei, domus Oratoris, & esse debet & dici, ne per officia negotiationis potius sit latronum spelunca.

133. Enumerantur fordidi questus, quæ dedecent statum Ecclesiasticum ex Conc. Moguntico 1. tempore Leonis III. & Caroli Magni cap. 14. ut referatur extra, Ne Clerici vel Monachi cap. 1. Multa sunt negotia secularia, de quibus pauca perstringamus, ad quæ pertinet omnis carnalis concupiscentia. Quicquid plus iusto appetit homo, turpe lucrum est: Munera iniuste accipere, vel etiam dare: Pro aliquo seculari questu, pretio aliquem conducere: